

Nr 458

Av herr Nilsson i Svalöv m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 90, med förslag till ny tulltaxa, m. m.

I den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen nr 90 med förslag till ny tulltaxa framhåller departementschefen inledningsvis, att avgörande skäl talar för att den länge förberedda revisionen av tulltaxan nu bör genomföras. Han anser, att planerna på en nordisk tullunion respektive på ett västeuropeiskt frihandelsområde härvid icke utgör något hinder. Snarare vore mot bakgrunden av dessa planer en tulltaxarevision särskilt angelägen.

Vi kan icke finna denna departementschefens argumentering för att tulltaxarevisionen omedelbart skall beslutas vara övertygande. Tvärtom synes oss övervägande skäl tala för att frågan därom bör få anstå ännu en tid framåt, i varje fall till hösten innevarande år, då klarhet torde föreligga om huru det kommer att gå med planerna på det västeuropeiska frihandelsområdet. Sedan sikten klarnat i nämnda hänseende, kommer även förutsättningarna för det nordiska ekonomiska samarbetet att kunna närmare bedömas. Många osäkerhetsmoment är över huvud taget f. n. förknippade med angivna båda samarbetsplaner på tullområdet. Det kan t. o. m. hända, att endera av dessa planer eller rentav båda över huvud taget icke kommer till stånd. Först när utgången av de pågående förhandlingarna kan skönjas, föreligger premisserna klara för det slutliga ställningstagandet rörande den svenska tullpolitiken.

Möjlighet föreligger givetvis att vid en senare tidpunkt vidtaga de justeringar, som vår anslutning till ett västeuropeiskt frihandelsområde kan nödvändiggöra — för det nordiska samarbetet är förutsättningarna större, då propositionen väsentligen bygger på resultatet av de överväganden, som i denna del skett inom det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet — men det kan också så småningom visa sig, att en annan uppläggning varit lämpligare för tillgodoseende av vårt lands speciella intressen än den som kommit till uttryck i propositionen. Mycket talar exempelvis för att vi på samma sätt som Schweiz och Österrike inom ramen för förefintliga GATT-möjligheter bort välja en annan och högre tullnivå och andra tullsatser att tjäna som utgångspunkt för den successiva avtrappning av tullmurarna mellan de olika medlemsstaterna, som förutsättes skola äga rum efter överenskommelsernas ikraftträdande. Om propositionen nu antages, blir det icke så lätt att efteråt välja en annan linje i angivna hänseende. De problem som kan komma att sammanhånga med det europeiska frihandelsområdet är för övrigt enligt vår uppfattning alltför knapphändigt klarlagda i propositionen.

Vi vill ytterligare erinra om att tydligen varken Danmark, Norge eller Finland avser att omedelbart antaga någon ny tulltaxa på basis av de nordiska övervägandena. I dessa tre länder ställer man sig tills vidare avvaktande. Det är en öppen fråga, huruvida vårt land bör redan nu och så hårt som skett i propositionen binda sig för det nordiska ekonomiska samarbetsutskottets förslag till tullsats, innan någon av regeringarna i de övriga länderna preliminärt tillkännagivit sin principiella ståndpunkt till frågan om den nordiska tullnivån och innan vi ens själva tagit ställning till denna fråga. Enligt vår mening skulle klokheten bjuda att vårt land följde samma linje som de övriga nordiska länderna och att riksdagen i varje fall uppsköte sin slutliga behandling av propositionen till hösten. Några påtagliga tekniska olägenheter av ett dylikt uppskov till årets senare del torde icke behöva uppstå.

Tullarnas roll i samhällsökonomien

Den av Kungl. Maj:t framlagda propositionen vilar i sin teoretiska motivering på prononcerat frihandelsvänliga tankegångar, detta också i likhet med det till grund för propositionen liggande betänkandet av 1952 års tulltaxekommitté. I fråga om förslagen till enskilda tullsats, sådana dessa utformats av kommitténs majoritet, modifieras angivna tankegångar i begränsad mån av hänsynstagande till praktiska överväganden, bl. a. till konsekvenserna för sysselsättningen. Reservanterna inom kommittén, herrar Westerlind och Gustafsson, har däremot konsekvent följt en extrem frihandelslinje.

Helhetsintrycket av propositionen är, att den så gott som i detalj följt tulltaxekommitténs majoritetslinje beträffande de varugrupper som omfattas av det nordiska ekonomiska samarbetsutskottets förslag till gemensam nordisk marknad, d. v. s. för 80 procent av varuutbytet, medan däremot för de återstående 20 procenten reservanterna herrar Westerlinds och Gustafssons yrkanden väsentligen kommit att få sätta sin prägel på förslagen till enskilda tullsats. Detta har också lett till att den allmänna tullnivån i propositionen ligger ca en procentenhet under den tullnivå som innefattas i tulltaxekommitténs majoritetsförslag. Det må fastslås, att denna sänkning av tullnivån praktiskt taget uteslutande hänför sig till områden, som icke omfattas av förslaget till gemensam nordisk marknad, d. v. s. de tjugo procenten av varuområdet, varför man där måst taga till så mycket kraftigare. För vissa betydelsefulla varugrupper ligger tullnivån 3 à 4 procentenheter under tulltaxekommitténs majoritetsförslag.

Även med utgångspunkt från en principiellt frihandelsvänlig grundinställning bör man enligt vår mening iakttaga viss återhållsamhet, helst som den svenska politiken i denna del skiljer sig från den politik som följes i andra länder. Mot den teoretiska motiveringen i propositionen synes oss till en början vissa invändningar kunna göras.

Innan vi närmare utvecklar våra synpunkter i denna del vill vi erinra

om att Sverige har den lägsta tullnivån i världen med undantag för Danmark, där förhållandena icke är fullt jämförbara alldenstund bibehållandet av kvantitativa importrestriktioner för vissa varuområden innefattar ett indirekt förstärkt gränsskydd. Enligt tulltaxekommitténs beräkningar utgjorde år 1954 tullnivån för tullbelagda produkter exklusive livsmedel i Sverige 9 procent. Till jämförelse kan nämnas att motsvarande procentsiffror utgjorde för Benelux 12, Canada 14, Norge 15, Västtyskland 16, USA 19, Storbritannien 17, Österrike 20, Frankrike 18 och Italien 23. I utlandet är tullsatser på färdigprodukter på 25—30 procent ingalunda ovanliga. Beräkningarna är något osäkra, men siffrorna ger dock ett visst mått på vad det här gäller. Det bör också ihågkommas, att på 1930-talet den svenska genomsnittliga importincidensen låg vid 18—19 procent. Sänkningen sammanhänger med att flertalet tullar utgjort specifika tullar, fixerade i kronor och öre, samt att dessa tullar undergått en automatisk reduktion genom den fortskridande penningvärdeförsämringen.

Med departementschefen är vi ense därutinnan, att lågtullinjen varit till gagn för landets näringsliv. Vi menar också, att denna politiska kurs på tullområdet i sina huvuddrag bör följas även i fortsättningen, varvid dock bör beaktas de krav som de europeiska samarbetssträvandena inom sexstatsblockets tullunion och det planerade europeiska frihandelsområdet i olika hänseenden kan komma att ställa jämväl på vårt land. Därmed är emellertid ej sagt, att målsättningen för vårt lands handlande bör vara att vårt land genomgående skall hålla lägre tullar än något annat land i världen. En isolerad svensk nedrustning bör icke eftersträvas på tullområdet, lika litet som på andra områden. Att fortsätta på tullreduktionens väg synes oss ur svensk synpunkt äventyrligt i en värld, där övriga länder bibehåller sina tullmurar eller där samarbetet på tullområdet i mångt och mycket går i protektionismens tecken. Departementschefens slutsats att höga tullar i utlandet icke behöver influera på vårt lands tullpolitik kan vi alltså icke utan vidare godtaga.

Såsom i vissa remissyttranden påpekas har den omständigheten, att den automatiska sänkning av de specifika tullarnas höjd som ägt rum hittills kunnat ske utan nämnvärda skadeverkningar för vårt lands industri, sina särskilda orsaker. Så länge full sysselsättning och en begränsad konkurrens var rådande från flertalet industriländer, gjorde sig behovet av ett effektivt konkurrensskydd gentemot utlandet icke så starkt gällande. I samma mån som produktionskapaciteten överstiger efterfrågan och priserna sjunker, blir läget ett helt annat. Först då träder tullsystemet på allvar i funktion. Tullsystemet bör visserligen utformas utan alltför starka sidoblickar åt konjunkturpolitiken och taga sikte på såväl goda som dåliga konjunkturer. Men det är icke desto mindre i försämrade konjunkturer som tullarna bäst behövs och verkligen sätts på prov.

Då departementschefen beträffande riktpunkten för tullpolitiken synes ansluta sig till tulltaxekommitténs underkännande av tullskyddsbehovet och framför allt de enskilda näringsgrenarnas behov av tullskydd, måste vi

deklarera en motsatt ståndpunkt. Såsom kommerskollegium i sitt remissyttrande framhåller är grunden för att tullar över huvud användes den att en produktion, som man av något skäl vill upprätthålla, för sin existens kräver ett särskilt stöd. Behovet för vissa näringsgrenar av tullskydd är därför en primär angelägenhet, och avvägningen av detta skydd måste därför innebära en prövning av behovet. Det är endast att beklaga att behovsynpunkten icke blivit tillräckligt tillgodosedd vid tulltaxekommitténs utredningsarbete.

Även i ett annat betydelsefullt hänseende skiljer sig våra synpunkter från departementschefens och tulltaxekommitténs, låt vara att det delvis kanske endast är fråga om en nyansskillnad — ehuru en viktig sådan med praktiska konsekvenser för tullavvägningen i de enskilda fallen. Ett av huvudmotiven för vår tullpolitik i det förflutna har varit att statsmakterna velat befrämja mångsidigheten i produktionen. Oaktat jämväl såväl departementschefen som kommittén pekar på differentieringssynpunkten, så skjuter de i förgrunden tullpolitikens uppgift att underlätta en koncentration av de produktiva krafterna till sådana områden där dessa krafter blir bäst utnyttjade. För vår del vill vi starkt stryka under, att mångsidigheten varit och är vårt produktionslivs styrka. Den har gjort att vårt lands industri varit mindre beroende av konjunktursvängningar utomlands och lättare kunnat stå emot konjunkturförsämringar på vissa områden. Försiktighet bör därför iakttagas, när det gäller att med tullsystemets hjälp åstadkomma en strukturförändring som går ut på större koncentration. Så länge vi har möjlighet att bedriva en fullt autonom svensk tullpolitik, bör vi icke självmant avstå från de fördelar som denna mångsidighet i vår industri erbjuder utan tvärtom genom utformningen av vårt tullsystem slå vakt därom. Icke minst landets ekonomiska beredskap kräver att mångsidigheten inom produktionen får möjlighet att fortbestå.

I nära samband med denna sida av problemet står sysselsättningsfrågan och tullarnas roll i detta sammanhang. Enligt vår mening måste tullarna ingå som ett av de viktigaste vapnen i den sysselsättningspolitiska arsenalen. Vissa nu utgående tullar ger efter den automatiska reduktionen genom penningvärdeförsämringen uppenbarligen ett otillräckligt tullskydd. De smärre höjningar som skedde på sommaren 1955 var inte till fyllest ur angivna synpunkt. Angivna omständigheter tillika med tullsänkningar som föreslås för vissa varuslag kan komma att äventyra den fulla sysselsättningen i fortsättningen. Ur denna synpunkt inger de i propositionen framlagda förslagen till individuella tullsatsar på vissa punkter onekligen oro. Särskilt vill vi i denna del peka på textilindustrin, läder- och skoindustrin samt porslinsindustrin. Ytterligare andra industrier skulle kunna nämnas. Följderna för sysselsättningen av de i propositionen framförda förslagen utgör ett vida känsligare kapitel än vad departementschefen synes föreställa sig. Även bibehållandet av rådande låga tullar på vissa områden kan innebära allvarliga följder ur sysselsättningssynpunkt. Särskilt känsligt är läget inom textilindustrin med dess stora andel av kvinnlig arbetskraft, vars rör-

lighet på arbetsmarknaden är begränsad. Det är ofta tvivelaktigt huruvida den arbetskraft som blir friställd inom dessa industrier kan vinna anställning på andra håll. Det är fara värt att många enskilda företag på grund av övermäktig konkurrens från utlandet icke kommer att kunna upprätthålla driften i fortsättningen. Åtskilliga företag, även sådana med specialtillverkningar, torde komma att få nedläggas. Det blir icke endast företagen som blir berörda utan i lika hög grad arbetstagarna — tjänstemän och arbetare. Arbetslöshet och permitteringar kan bli följden. Verkningsarna kommer också att sträcka sig till de kommuner som är säte för dylik industri. Icke minst kan situationen komma att bli besvärlig för mindre landsortskommuner, som domineras av hithörande industrigrenar. Arbetslöshetsproblemet blir där särskilt svårt att bemästra. Flykten från landsbygden kan komma att tilltaga. I denna del vill vi oreserverat instämma i de synpunkter som RLF och Sveriges lantbruksförbund anfört i deras i propositionen återgivna yttranden.

En uttömmande helhetsbild av läget fordrar att uppmärksamheten jämväl riktas på det förhållandet att vår svenska kostnadsnivå ligger icke obetydligt högre än motsvarande nivå i våra konkurrentländer. Det kan nämnas att, medan exempelvis den genomsnittliga timlönen för manliga arbetare i Sverige 1957 utgjorde kr. 4: 93, den enligt International Labour Review 1957: dec. var i Norge kr. 4: 15, i Storbritannien kr. 3: 78, i Västtyskland kr. 2: 88, i Holland kr. 2: 45 och i Frankrike kr. 2: 02. Högre siffror än i Sverige redovisas för USA kr. 10: 72 och för Canada kr. 8: 55. För Hollands del är arbetslönerna endast 50 procent av de svenska. Även om hänsyn togs till att socialkostnaderna för industrien är högre på vissa håll i utlandet, varför siffrorna icke är fullt jämförbara, är det tydligt att det högre inhemska kostnadsläget är ett handikapp för den svenska industrien, som i vissa lägen kan vara nog så besvärande i dess konkurrens med övriga europeiska länder.

De förhållanden för vilka vi ovan redogjort synes oss berättiga till följande slutsatser beträffande utformningen av den svenska tullpolitiken — med reservation för vad som kan komma att föranledas av utgången av förhandlingarna om det västeuropeiska frihandelsområdet respektive om den nordiska tullunionen.

Återställandet av tullarnas förkrignivå för vissa särskilt utsatta industrigrenar bör inom rimliga gränser övervägas. I varje fall bör hithörande tullar icke sättas lägre än vad 1952 års tulltaxekommitté föreslagit. De industrigrenar som därvid i första hand bör ifrågakomma är porslinsindustrien, läder- och skoindustrien samt textilindustrien. Tullarna för verkstadsindustriens produkter bör i allmänhet icke understiga den av tulltaxekommittén beräknade normaltullsatsen; de sänkningar av nuvarande tullar som föreslås i vissa fall bör icke komma till stånd. Sänkningar av nu gällande tullar bör över huvud taget i nu rådande konjunkturläge undvikas.

På de varuområden, som icke beröres av de framlagda förslagen från det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet — d. v. s. de, som är hänförliga till

de ovannämnda tjugo procenten av varuområdet — torde inga som helst hinder föreligga för det föreslagna tillvägagångssättet, utan vårt land torde därvidlag ha fullt fria händer under förutsättning att GATT-överenskommelsen följes. En tullpolitik efter nu angivna riktlinjer torde på intet sätt komma att stå i strid med vad som kan fordras av vårt land i samband med förverkligandet av de aktuella tullunionsplanerna.

I fråga om tullarna för de enskilda varugrupperna och enskilda varuslag hänvisar vi i övrigt till yrkanden som framföres i särskilda motioner. Måttfulla justeringar av tullsatserna för vissa varugrupper eller vissa varor, som innebär att den allmänna tullnivån blir en eller annan procent högre än i propositionen förutsättes, behöver icke innebära att lågtullinjen frångås utan kan genomföras inom ramen för denna. Även relativt blygsamma höjningar kan mången gång få gynnsam effekt och återställa lönsamheten även som trygga sysselsättningen. Därtill kommer att sådana höjningar torde kunna ske utan att nämnvärt påverka den allmänna prisnivån. I fråga om tullarna för textilindustrien och läderindustrien vill vi påpeka att, när dessa blev föremål för provisoriska höjningar den 30 juni 1955, det uttryckligen sades ifrån att dessa provisoriska höjningar icke skulle få verka prejudicerande vid den framtida prövningen av kommittémajoritetens och reservanternas förslag i olika hänseenden. Detta oaktat har uppenbarligen de provisoriska höjningarna betraktats närmast som sakrosänkta och bibehållits oförändrade i propositionen. Det är att märka att, om det europeiska frihandelsområdet blir verklighet och vårt land kommer att ingå i detsamma, de tullar som nu kommer att fastställas endast får temporär giltighet mot våra huvudsakliga importländer. De kommer att successivt reduceras för att till sist efter en övergångstid helt upphöra. Den måttliga höjning av tullnivån som här ifrågasättes kommer alltså icke att bli varaktig utan kommer efter ett och annat år, när de första avtrappningsåtgärderna sätter in, att följas av en återgång och en fortsatt reduktion. Vi är medvetna om att en svensk anslutning till det europeiska frihandelsområdet, vilken synes angelägen med tanke på de svenska exportintressena i Centraleuropa, kommer att leda till att de synpunkter, som enligt vår övertygelse nu bör vara avgörande för utformningen av den svenska tullpolitiken, i väsentliga hänseenden måste modifieras. Så torde bl. a. den nuvarande differentieringen av den svenska industrien icke längre kunna upprätthållas efter hand som konkurrensen från de övriga medlemsstaterna gör sig gällande utan hinder av tullar. Påfrestningarna för hemmamarknadsindustrien blir särskilt svåra under övergångsperioden, innan anpassningen hunnit ske. Det är emellertid därför dubbelt betydelsefullt att under denna känsliga period tullsystemet är så beskaffat, att hemmamarknadsindustrien beredes ett så starkt skydd som det rimligen kan göra anspråk på och det blir möjligt att upprätthålla.

Praktiska svårigheter kan erbjuda sig att vid utskottsbehandlingen av propositionen åstadkomma detaljändringar av tullsatserna efter de av oss nu uppdragna riktlinjerna, då sådana ändringar delvis ligger på det tekniska planet. Med utgångspunkt från vår ovan framförda tanke att riksdagen

skall uppskjuta sitt slutliga ställningstagande till propositionen till hösten finner vi den rätta vägen vara, att riksdagen i samband med beslut om uppskov riktar en hemställan till Kungl. Maj:t att överväga ändringar i propositionen i de av oss angivna hänseendena och att framlägga tilläggsproposition därom till riksdagen vid höstsessionen.

Förhandlingstullar och skyddet mot dumping

I fråga om användningen av tullar som förhandlingsobjekt ansluter vi oss i huvudsak till de synpunkter som inom tulltaxekommittén anförts i ledamoten Fagerholms reservation. Betydelsen av förhandlingstullar torde icke ha blivit mindre i det läge, som uppstått genom tillkomsten av sexstatsunionen eller genom planerna på det europeiska frihandelsområdet. I dagens utgångsläge torde de i reservationen framförda synpunkterna snarare äga större giltighet än tidigare. Det kan ur förhandlingssynpunkt icke vara riktigt att vårt land ensidigt vidtager tullsänkningar, för vilka kompensation icke erhålles i form av motsvarande förmåner för den svenska industrien från andra staters sida.

Även i fråga om användningen av tullar som skydd mot dumping delar vi i stort sett herr Fagerholms synpunkter. Särskilt vill vi understryka de kombinerade minimivikt- och värdetullarnas betydelse i detta sammanhang. Värdetullen är förenad med den olägenheten, att den blir lägst då den bäst behöves, d. v. s. vid dumping. Kombinationen med minimiviktull erbjuder i ett dylikt läge en bättre skyddseffekt. Exempel på varuområden, där en kombinerad värde- och minimiviktull skulle medföra ett förbättrat gränsskydd utan att egentligen höja tullnivån, erbjuder bl. a. porslinsindustrien, läder- och läderskoindustrien samt gummiringindustrien och gummiskoindustrien.

Med tillfredsställelse konstaterar vi, att departementschefen i propositionen i princip ställt sig positiv till de önskemål i denna del som från näringslivets sida framförts och utlovat fortsatta överväganden av denna fråga i samband med en översyn av Kungl. Maj:ts befogenheter att åsätta särskilda tullavgifter och antidumpingtullar. Vi föreslår att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t understryker önskvärdheten av att utredningen härom omedelbart igångsättes och bedrives så skyndsamt, att proposition i ämnet kan föreläggas riksdagen redan under innevarande års höstsession.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta

1) att uppskjuta sitt slutliga ställningstagande till proposition nr 90 med förslag till ny tulltaxa till höstsessionen innevarande år samt

2) att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t

dels måtte överväga att vidtaga ändringar i förslaget i enlighet med de av oss ovan uppdragna riktlinjerna samt att framlägga tilläggsproposition därom till höstriksdagen,

dels måtte omedelbart igångsätta den av departementschefen i propositionen i utsikt ställda översynen av Kungl. Maj:ts befogenheter att pålägga särskilda tullar och antidumpingtullar, varvid jämväl frågan om en ökad användning av minimiviktullar göres till föremål för överväganden, och bedriva denna översyn så skyndsamt, att proposition därom kan föreläggas riksdagens höstsession.

Stockholm den 9 april 1958

Eric Nilsson

i Svalöv

Carl-Wilh. Lothigius

Rolf Eliasson

Lennart Stiernstedt

Henrik Munktell

T. G. v. Seth

C. G. Regnéll

Elis Håstad

Einar Hægglom

Nr 459

Av herr Nilsson i Göingegården m. fl., i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 90, med förslag till ny tulltaxa, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 357 i Första kammaren)

Stockholm den 9 april 1958

Gust. Nilsson

i Göingegården

A. Widén

Nils G. Hansson

i Skegrie